

Βρυξέλλες, 16.6.2014
COM(2014) 363 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Συγκεφαλαιωτική έκθεση σχετικά με την ποιότητα του πόσιμου νερού στην ΕΕ στην οποία εξετάζονται οι εκθέσεις των κρατών μελών για την περίοδο 2008-2010 δυνάμει της οδηγίας 98/83/ΕΚ

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Συγκεφαλαιωτική έκθεση σχετικά με την ποιότητα του πόσιμου νερού στην ΕΕ στην οποία εξετάζονται οι εκθέσεις των κρατών μελών για την περίοδο 2008-2010 δυνάμει της οδηγίας 98/83/ΕΚ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το ασφαλές πόσιμο νερό είναι απαραίτητο για τη ζωή μας. Είναι ζωτικής σημασίας για τη δημόσια υγεία και σημαντική κινητήρια δύναμη για μια υγιή οικονομία. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ)¹ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι «η βελτίωση της πρόσβασης σε ασφαλές πόσιμο νερό και επαρκή αποχέτευση, εκτός από τα οφέλη για την υγεία μέσω της πρόληψης των μεταδιδόμενων δια του ύδατος νόσων, θα αποφέρει και σημαντικά οικονομικά οφέλη». Τα εν λόγω περιλαμβάνουν την εξοικονόμηση δαπανών υγειονομικής περίθαλψης, την αύξηση του αριθμού των παραγωγικών ημερών ανά έτος, τη βελτίωση της σχολικής φοίτησης και τη μείωση των απολεσθέντων ετών ζωής. Η βιομηχανία ύδρευσης συμβάλει επίσης σημαντικά στο ΑΕγχΠ. Η συνολική εκτιμώμενη ακαθάριστη προστιθέμενη αξία (ΑΠΑ) του τομέα των υπηρεσιών αποχέτευσης και ύδρευσης ανήλθε σε 43,84 δισ. ευρώ το 2010 και αντιστοιχούσε σε περίπου 500 000 θέσεις εργασίας σε μονάδα ισοδυνάμου πλήρους απασχόλησης.²

Η οδηγία για το πόσιμο νερό³ η οποία θεσπίστηκε το 1980 και αναθεωρήθηκε το 1998 οδήγησε στην παροχή πόσιμου νερού υψηλής ποιότητας σε όλη την ΕΕ. Οι κοινές προσπάθειες των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, των κρατών μελών και των φορέων παροχής υπηρεσιών οδήγησαν σε υψηλά ποσοστά συμμόρφωσης με τα πρότυπα πόσιμου νερού. Ως εκ τούτου, η οδηγία αποτελεί μια ιστορία επιτυχίας, μολονότι σχετικά άγνωστη, της νομοθεσίας της ΕΕ στον τομέα του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας.

Η ποιότητα του πόσιμου νερού και το απαιτούμενο επίπεδο επεξεργασίας σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με την ποιότητα των πηγών πόσιμου νερού. Επομένως, το επίπεδο προστασίας των υδάτινων πόρων, ιδίως των υπόγειων και επιφανειακών υδάτων, είναι αποφασιστικής σημασίας για την οδηγία για το πόσιμο νερό, δεδομένου ότι έχει αντίκτυπο στο κόστος επεξεργασίας των υδάτων.

Το πόσιμο νερό είναι ένα σημαντικό ζήτημα και για τους πολίτες της ΕΕ. Αυτό αντικατοπτρίζεται σε μια έρευνα του ΕΥΡΩΒΑΡΟΜΕΤΡΟΥ⁴ και στην πρόσφατη πρωτοβουλία ευρωπαίων πολιτών «Right2Water»⁵. Στην απάντησή της στην πρωτοβουλία η Επιτροπή ανήγγειλε δημόσια διαβούλευση σε επίπεδο ΕΕ σχετικά με την οδηγία για το πόσιμο νερό⁶, ιδίως με σκοπό τη βελτίωση της πρόσβασης σε νερό καλής ποιότητας στην ΕΕ.

¹ http://www.who.int/water_sanitation_health/wsh0404summary/en/

² EUROSTAT (2013)

³ Οδηγία 98/83/ΕΚ, ΕΕ L 330 της 5.12.1998

⁴ http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_344_en.pdf

⁵ Ανακοίνωση σχετικά με την πρωτοβουλία ευρωπαίων πολιτών (ΠΕΠ) «Η ύδρευση και η αποχέτευση είναι ανθρώπινο δικαίωμα! Το νερό είναι δημόσιο αγαθό, όχι εμπόρευμα!» COM (2014)177 της 19.03.2014: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/finalised/answered>

⁶ Οδηγία 98/83/ΕΚ του Συμβουλίου, της 3ης Νοεμβρίου 1998, σχετικά με την ποιότητα του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης, ΕΕ L 330 της 5.12.1998, σ. 32.

2. ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΟΣΙΜΟΥ ΝΕΡΟΥ

Το παρόν έγγραφο παρουσιάζει συνοπτικά την πορεία εφαρμογής της οδηγίας για το πόσιμο νερό, βάσει των πλέον πρόσφατων δεδομένων που κοινοποιήθηκαν από τα κράτη μέλη⁷. Οι τεχνικές εκθέσεις που περιέχουν λεπτομερή ενημερωτικά δελτία ανά κράτος μέλος θα είναι σύντομα διαθέσιμες στον δικτυακό τόπο της ΓΔ Περιβάλλοντος⁸.

2.1. Παροχή ύδατος

Η παροχή πόσιμου ύδατος στην ΕΕ είναι οργανωμένη σε ζώνες παροχής, δηλαδή σε γεωγραφικά καθορισμένες περιοχές εντός των οποίων το νερό ανθρώπινης κατανάλωσης εισέρχεται από μία ή περισσότερες πηγές και εντός των οποίων η ποιότητα του νερού μπορεί να θεωρηθεί ως περίπου ομοιόμορφη. Υπάρχουν περίπου 100 000 ζώνες παροχής (ΖΠ) στην ΕΕ. Στην οδηγία γίνεται διαχωρισμός μεταξύ των συστημάτων παροχής μικρής και μεγάλης κλίμακας⁹. Οι ελάχιστες απαιτήσεις για την ποιότητα των υδάτων είναι ίδιες για τα εν λόγω συστήματα. Ωστόσο, οι απαιτήσεις παρακολούθησης διαφέρουν και τα κράτη μέλη δεν χρειάζεται να υποβάλλουν έκθεση για τα συστήματα παροχής μικρής κλίμακας. Περίπου 65 εκατομμύρια άνθρωποι εξυπηρετούνται από μικρούς φορείς ύδρευσης.

Ο όρος «παροχή» κατά την έννοια της οδηγίας δεν σημαίνει «πρόσβαση» στο δημόσιο δίκτυο ύδρευσης¹⁰. Η Eurostat έχει συλλέξει δεδομένα σχετικά με τον πληθυσμό που συνδέεται με το δημόσιο δίκτυο ύδρευσης¹¹ (βλ. πίνακα 1 στο τέλος της έκθεσης). Ωστόσο, λόγω του εθελοντικού χαρακτήρα της υποβολής των εκθέσεων, η εν λόγω συλλογή παρουσιάζει κενά δεδομένων και δεν επιτρέπει τον υπολογισμό των συνόλων/μέσων όρων της ΕΕ.

Πηγές μη επεξεργασμένων υδάτων

Στην ΕΕ, η ύδρευση προέρχεται κυρίως από υπόγεια και επιφανειακά ύδατα, συμπεριλαμβανομένων των τεχνητών δεξαμενών. Οι πηγές υδάτων διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών. Επισκοπήσεις έχουν παρασχεθεί σε προηγούμενες εκθέσεις¹² και συλλέγονται από τη Eurostat¹³. Υπάρχουν σημαντικές διαφορές στα ποσοστά μεταξύ συστημάτων παροχής μικρής και μεγάλης κλίμακας, με πολύ υψηλότερα ποσοστά πηγών υπόγειων υδάτων για τα συστήματα παροχής μικρής κλίμακας (84%).

⁷ Δεδομένα που κοινοποιούνται σύμφωνα με το άρθρο 13 της οδηγίας για το πόσιμο νερό για την περίοδο αναφοράς 2008-2010 και δεδομένα προαιρετικής κοινοποίησης σχετικά με τα συστήματα παροχής μικρής κλίμακας για τα οποία δεν απαιτείται κοινοποίηση από την οδηγία.

⁸ http://ec.europa.eu/environment/water/water-drink/reporting_en.html.

⁹ <https://circabc.europa.eu/faces/jsp/extension/wai/navigation/container.jsp>

¹⁰ Οι μεγάλες ΖΠ είναι μεμονωμένα συστήματα ύδρευσης που κατά μέσο όρο υπερβαίνουν τα 1 000 m³ ημερησίως ή εξυπηρετούν περισσότερα από 5 000 άτομα, ενώ οι μικρές ΖΠ δεν υπερβαίνουν τα 1 000 m³ ή εξυπηρετούν λιγότερα από 5 000 άτομα.

¹¹ Το άρθρο 345 της ΣΛΕΕ υποχρεώνει την ΕΕ να διατηρεί ουδέτερο χαρακτήρα όσον αφορά το καθεστώς ιδιοκτησίας των υδάτων. Επομένως, στην παρούσα έκθεση δεν εξετάζεται η πτυχή του φυσικού δικαιώματος για «πρόσβαση» σε νερό.

¹² http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=env_wat_pop&lang=en

¹³ <https://circabc.europa.eu/sd/a/b580866d-8eb7-4937-9a97-d3d3485d046e/2005-2007%20SynthesisReport.pdf>

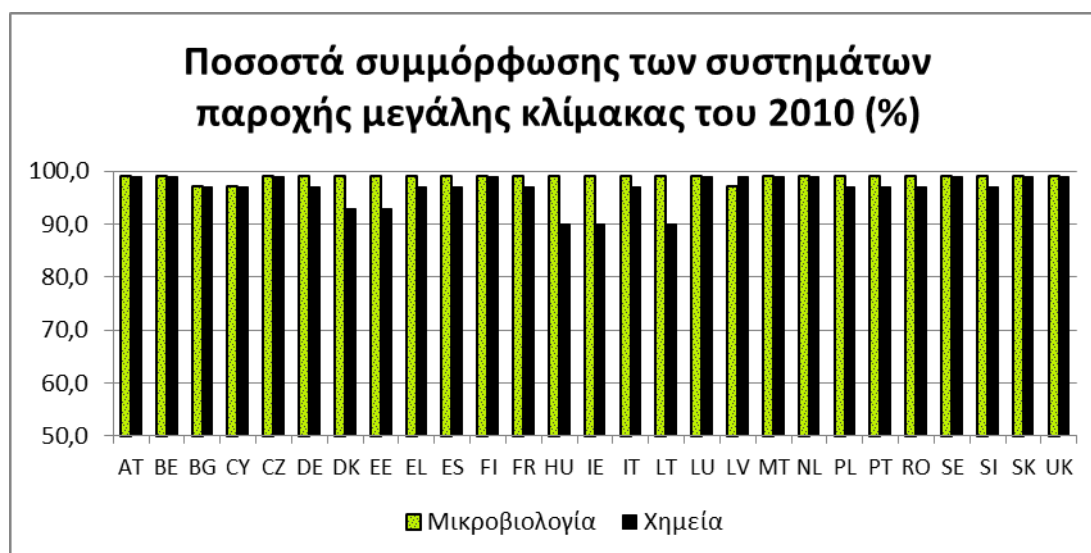
¹⁴ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Water_statistics

Η μόλυνση των υπόγειων υδάτων ιδίως από ουσίες που εντοπίζονται δύσκολα, όπως τα φυτοφάρμακα, καθώς και η μόλυνση των επιφανειακών υδάτων τα οποία επηρεάζονται ολοένα και περισσότερο από την κλιματική αλλαγή (πλημμύρες, ακραίες βροχοπτώσεις, υπερχειλίση), ενδέχεται να δημιουργήσει προβλήματα που επηρεάζουν το πόσιμο νερό. Η συντονισμένη παρακολούθηση των υπόγειων υδάτων και του πόσιμου νερού, καθώς και η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και η εφαρμογή μέτρων μετριασμού θα ήταν επωφελείς για τη διασφάλιση ασφαλούς πόσιμου νερού.

2.2. Ποιότητα του πόσιμου νερού

Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι το πόσιμο νερό είναι ασφαλές για ανθρώπινη κατανάλωση, η οδηγία για το πόσιμο νερό καθορίζει τις ελάχιστες απαιτήσεις για την ποιότητα των υδάτων. Ορίζει τις μικροβιολογικές και χημικές παραμέτρους που θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο την ανθρώπινη υγεία, όταν οι συγκεντρώσεις υπερβαίνουν ορισμένα κατώτατα όρια. Για καθεμία από τις παραμέτρους, η οδηγία ορίζει τις μέγιστες τιμές συγκέντρωσης οι οποίες θα πρέπει να τηρούνται. Επιπλέον των μικροβιολογικών και χημικών παραμέτρων, η οδηγία ορίζει ενδεικτικές παραμέτρους με στόχο τον προσδιορισμό ενός πιθανού κινδύνου για την υγεία του ανθρώπου που θα απαιτεί τη λήψη διορθωτικών μέτρων μόνο εάν ο εν λόγω κίνδυνος επιβεβαιώνεται μέσω περαιτέρω έρευνας.

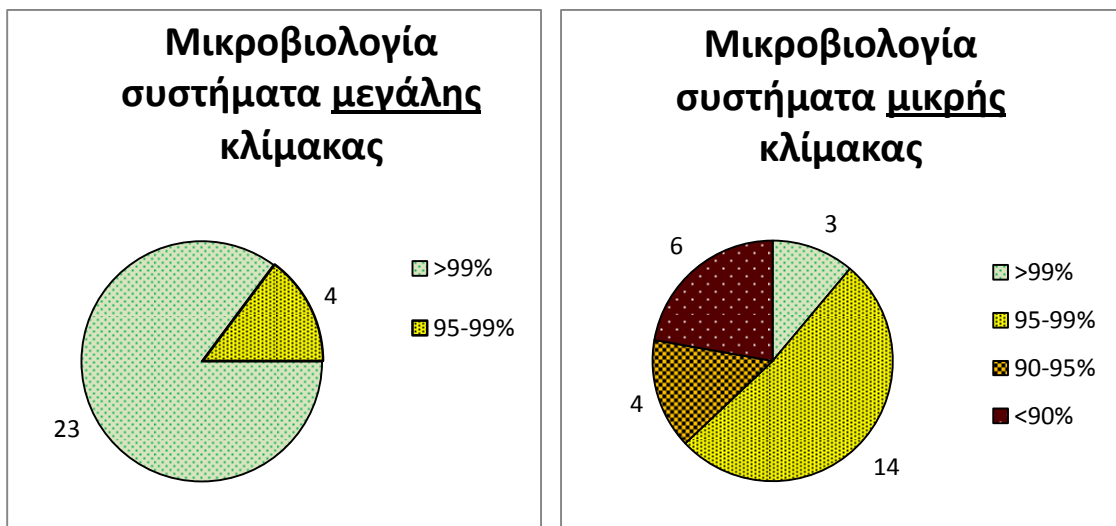
Τα δεδομένα που κοινοποιούνται σχετικά με τις εν λόγω παραμέτρους δείχνουν ότι η ποιότητα του πόσιμου νερού στην ΕΕ είναι γενικά αρκετά υψηλή. Η γενική τάση είναι επίσης θετική. Για τα συστήματα παροχής μεγάλης κλίμακας στη μεγάλη πλειονότητα των κρατών μελών, τα ποσοστά συμμόρφωσης για τις μικροβιολογικές και χημικές παραμέτρους κυμαίνονται μεταξύ 99% και 100%. Για τα λίγα κράτη μέλη που παρουσιάζουν ποσοστά συμμόρφωσης χαμηλότερα του 99% θα απαιτηθεί ενισχυμένη δράση, ούτως ώστε να διασφαλιστεί ότι όλοι οι πολίτες που εξυπηρετούνται από τα εν λόγω συστήματα ύδρευσης μεγάλης κλίμακας θα μπορούν να καταναλώνουν με ασφάλεια το πόσιμο νερό.

Σχήμα 1: Συνοπτική επισκόπηση - ποσοστά συμμόρφωσης των μικροβιολογικών και χημικών παραμέτρων στα κράτη μέλη

Λεπτομερή στοιχεία παρατίθενται στον πίνακα 1, στο τέλος της παρούσας έκθεσης.

Όσον αφορά τα συστήματα παροχής μικρής κλίμακας, η εικόνα παρουσιάζει μεγαλύτερες αποκλίσεις. Έχουν σημειωθεί χαμηλότερα επίπεδα συμμόρφωσης για τις μικροβιολογικές παραμέτρους, με μόνο τρία κράτη μέλη να επιτυγχάνουν ποσοστά συμμόρφωσης μεταξύ 99% και 100%. Μια ανάλυση των ποσοστών συμμόρφωσης για τις μικροβιολογικές παραμέτρους δείχνει ότι η συμμόρφωση για τα συστήματα παροχής μικρής κλίμακας είναι σημαντικά χαμηλότερη από ό,τι για τα συστήματα μεγάλης κλίμακας.

Σχήμα 2: Ποσοστό συμμόρφωσης για τις μικροβιολογικές παραμέτρους, αριθμός κρατών μελών

Όσον αφορά τις χημικές παραμέτρους έχουν παρατηρηθεί υψηλά επίπεδα συμμόρφωσης, τόσο για τα συστήματα παροχής μικρής κλίμακας όσο και για τα συστήματα μεγάλης κλίμακας. Σε ορισμένες ζώνες παροχής αναφέρθηκαν προβλήματα σε σχέση με τη συγκέντρωση νιτρικών, νιτρωδών, αρσενικού και, σε μικρότερο βαθμό, βορίου και φθορίου. Για παράδειγμα, το 2010 εντοπίστηκαν περισσότερα από 1 000 συστήματα παροχής μικρής κλίμακας με συγκεντρώσεις νιτρικών που υπερέβαιναν τα προκαθορισμένα επίπεδα (βλ. πίνακα 1 στο τέλος της παρούσας έκθεσης). Τα ποσοστά συμμόρφωσης για τις ενδεικτικές παραμέτρους δείχνουν ότι γενικά οι επιδόσεις των συστημάτων μικρής κλίμακας ήταν χαμηλότερες από εκείνες των συστημάτων μεγάλης κλίμακας.

Η αξιολόγηση των δεδομένων που κοινοποιούνται σχετικά με τα συστήματα μικρής κλίμακας δείχνει ότι ορισμένα κράτη μέλη δυσκολεύονται να διαχειριστούν τα εν λόγω συστήματα κατά τρόπο ασφαλή. Το γεγονός αυτό ενδέχεται να επηρεάσει από 11,5 έως 15,5 εκατ. ανθρώπους. Ωστόσο, θα απαιτούνταν περισσότερες πληροφορίες και μια λεπτομερής αξιολόγηση σχετικά με τον τρόπο διαχείρισης των εν λόγω συστημάτων μικρής κλίμακας, για την εκτίμηση κάθε απτού κινδύνου για την υγεία των πολιτών.

Επιπλέον, έχουν αναγνωριστεί ανησυχίες σε σχέση με τα συστήματα ύδρευσης μικρής κλίμακας από το 7ο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον (7ο ΠΔΠ)¹⁴, το οποίο ζητεί αυξημένες προσπάθειες για την εφαρμογή της οδηγίας, ιδίως για τα συστήματα παροχής πόσιμου νερού μικρής κλίμακας.

¹⁴ Απόφαση 1386/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου

Ως πρώτο βήμα, η Επιτροπή, σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη, έχει εκπονήσει ένα έγγραφο-πλαίσιο δράσης το οποίο καθορίζει βέλτιστες πρακτικές για τη διενέργεια εκτιμήσεων της επικινδυνότητας όσον αφορά τα συστήματα μικρής κλίμακας. Το εν λόγω έγγραφο θα είναι σύντομα διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο της ΓΔ Περιβάλλοντος¹⁵. Καθότι τι θέμα αφορά εκατομμύρια πολίτες της ΕΕ, πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες για βελτίωση της παροχής υδάτων υψηλής ποιότητας, ιδίως στις απομακρυσμένες και αγροτικές περιοχές.

Τα δεδομένα που γνωστοποιήθηκαν από τα κράτη μέλη δείχνουν ότι, σε περίπτωση συμβάντων και μη συμμόρφωσης με τα πρότυπα ποιότητας, τα κράτη μέλη λαμβάνουν γενικά διορθωτικά μέτρα εντός του κατάλληλου χρόνου απόκρισης. Σε σχέση με τις μικροβιολογικές παραμέτρους, τα μέτρα συνεπάγονται τη βελτίωση της επεξεργασίας και του καθαρισμού των μολυσμένων συστατικών του δημόσιου συστήματος ύδρευσης. Όσον αφορά τις χημικές παραμέτρους, οι αδυναμίες αντιμετωπίστηκαν μέσω καλύτερων γεωργικών πρακτικών, επεξεργασίας των υδάτων, αλλαγής του νερού πηγής και παροχής πληροφοριών στο κοινό.

2.3. Παρακολούθηση και πληροφόρηση

Η οδηγία απαιτεί από τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν την διεξαγωγή τακτικής παρακολούθησης της ποιότητας του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης. Ωστόσο, οι προσεγγίσεις παρακολούθησης διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών, καθώς και των διαφόρων ζωνών παροχής σε κάθε κράτος μέλος, με αποτέλεσμα την ύπαρξη δεδομένων παρακολούθησης διαφορετικών επιπέδων και διαθεσιμότητας. Αυτό δεν ισοδυναμεί απαραίτητα με αδυναμία ως προς τη συμμόρφωση με τις νομικές απαιτήσεις, καθώς η οδηγία επιτρέπει προσαρμοσμένα προγράμματα παρακολούθησης, ανάλογα με τα ειδικά χαρακτηριστικά της ζώνης παροχής. Ωστόσο, από την ανάλυση προκύπτει η ανάγκη αναθεώρησης και καλύτερης προσαρμογής των τρεχουσών προσεγγίσεων παρακολούθησης, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη την προσέγγιση του ΠΟΥ σχετικά με το σχέδιο εκτίμησης και διαχείρισης της επικινδυνότητας για την ασφάλεια των υδάτων¹⁶.

Για να βελτιώσει την παρακολούθηση και τις επιδόσεις των κρατών μελών, η Επιτροπή εργάζεται επί του παρόντος πάνω σε ένα «δομημένο πλαίσιο εφαρμογής και πληροφοριών» (SIF) για τη θέσπιση, σε εθνικό επίπεδο, συστημάτων ενεργού διάδοσης πληροφοριών που αφορούν τον τρόπο εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της ΕΕ. Στη συνέχεια, η Επιτροπή συγκεντρώνει τις εν λόγω πληροφορίες ούτως ώστε να παράσχει μια συνολική επισκόπηση σε επίπεδο ΕΕ. Η απαίτηση της οδηγίας βάσει της οποίας οι καταναλωτές πρέπει να λαμβάνουν τις πιο πρόσφατες πληροφορίες σχετικά με την ποιότητα του πόσιμου νερού, θα μπορούσε επίσης να συνδέεται με ένα τέτοιο πλαίσιο ενημέρωσης και, εντός του πλαισίου αυτού, να βελτιωθεί. Τα δεδομένα για το πόσιμο νερό θα μπορούσαν επίσης να συνδέονται σαφέστερα με το σύστημα πληροφοριών σχετικά με τα ύδατα στην Ευρώπη (WISE), το οποίο περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα δεδομένων και πληροφοριών που συλλέγονται από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ.

2.4. Παρεκκλίσεις

Η οδηγία επιτρέπει παρεκκλίσεις από τα πρότυπα ποιότητας του πόσιμου νερού, υπό πολύ αυστηρές προϋποθέσεις και για περιορισμένο χρονικό διάστημα. Οι εν λόγω

¹⁵ http://ec.europa.eu/environment/water/water-drink/small_supplies_en.html

¹⁶ <http://www.euro.who.int/en/health-topics/environment-and-health/water-and-sanitation/country-work/ensuring-drinking-water-safety-through-water-safety-plans>

παρεκκλίσεις δεν είναι δυνατό να ενέχουν κινδύνους για την ανθρώπινη υγεία και μπορούν να θεσπίζονται μόνο σε περίπτωση αδυναμίας διατήρησης της παροχής πόσιμου νερού στη σχετική περιοχή με άλλα εύλογα μέσα. Μια παρέκκλιση δεν μπορεί να υπερβαίνει τα τρία έτη. Ωστόσο, όταν ένα κράτος μέλος εκτιμά ότι απαιτείται μεγαλύτερη περίοδος παρέκκλισης, μπορεί να εγκρίνει μια δεύτερη παρέκκλιση για μέγιστη περίοδο τριών ετών και πρέπει να κοινοποιήσει τους λόγους για την εν λόγω απόφαση στην Επιτροπή. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, ένα κράτος μέλος μπορεί να ζητήσει τρίτη παρέκκλιση από την Επιτροπή. Στην περίπτωση αυτή, η Επιτροπή θα αξιολογήσει προσεκτικά το αίτημα και είτε θα το απορρίψει, είτε θα εγκρίνει την παρέκκλιση για μέγιστη περίοδο τριών ετών.

Μέχρι στιγμής, η Επιτροπή έχει χορηγήσει ορισμένες τρίτες παρεκκλίσεις διάρκειας τριών ετών στην Τσεχική Δημοκρατία, στην Ιταλία, στην Ουγγαρία και στη Γερμανία, με αναφορά κυρίως στις παραμέτρους των νιτρικών και νιτρωδών, του φθορίου, του βορίου, του αρσενικού και του νικελίου. Έχει απορρίψει μία αίτηση παρέκκλισης από την Εσθονία. Περαιτέρω πληροφορίες διατίθενται στην ιστοσελίδα της ΓΔ Περιβάλλοντος¹⁷. Η Επιτροπή εξετάζει τους κατάλληλους τρόπους εξασφάλισης της ορθής εφαρμογής των σχετικών αποφάσεων.

Εάν οι παρεκκλίσεις και άλλες πιθανές εξαιρέσεις δεν εφαρμόζονται με σύνεση, ενδέχεται, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, να θέσουν σε κίνδυνο τη συνεκτική εφαρμογή της οδηγίας σε επίπεδο ΕΕ. Η Επιτροπή θεωρεί ότι το ισχύον καθεστώς παρεκκλίσεων παρέχει στα κράτη μέλη αρκετό χρόνο ούτως ώστε να διασφαλίσουν ότι τηρούνται τα πρότυπα ποιότητας του πόσιμου νερού. Η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν θα πρέπει να εγκριθούν νέες παρεκκλίσεις στα πρότυπα ποιότητας του πόσιμου νερού για τα υφιστάμενα συστήματα παροχής, με εξαίρεση τις περιπτώσεις νέων απρόβλεπτων πηγών ρύπανσης ή μετά τη θέσπιση προτύπων για νέες παραμέτρους ή για ενισχυμένα πρότυπα ποιότητας του πόσιμου νερού των ισχυουσών παραμέτρων. Οι παρεκκλίσεις για νέα συστήματα παροχής είναι δυνατό να λαμβάνονται υπόψη, υπό αυστηρές προϋποθέσεις, μόνο εάν υπάρχει δυνατότητα αποκατάστασης των πηγών ρύπανσης σε εύλογο χρονικό διάστημα και σε περίπτωση που δεν υπάρχουν άλλες εναλλακτικές λύσεις.

2.5. Προκλήσεις

Κατά τις τελευταίες δεκαετίες, η πολιτική της ΕΕ για το πόσιμο νερό έχει οδηγήσει στην επίτευξη υψηλής ποιότητας πόσιμου νερού σε ολόκληρη την ΕΕ. Ωστόσο, υφίσταται ανάγκη περαιτέρω αναπροσαρμογής του νομικού πλαισίου της ΕΕ, προκειμένου να διατηρηθούν τα εν λόγω υψηλά πρότυπα ποιότητας και να αντιμετωπιστούν οι εναπομένουσες ειδικές προκλήσεις.

Από τη φύση τους, τα συστήματα παροχής μικρής κλίμακας διαφέρουν σημαντικά από τα συστήματα παροχής μεγάλης κλίμακας. Τα εν λόγω συστήματα έχουν μικρό μέγεθος και είναι κυρίως εγκατεστημένα σε αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές. Ως εκ τούτου, απαιτούν προσεγγίσεις διαχείρισης σύμφωνα με τις συγκεκριμένες συνθήκες που επικρατούν στις εν λόγω περιοχές. Η ισχύουσα οδηγία για το πόσιμο νερό επικεντρώνεται κυρίως στα συστήματα παροχής μεγάλης κλίμακας. Η προσθήκη ειδικών διατάξεων για τα συστήματα μικρής κλίμακας, συμπεριλαμβανομένης της υποχρέωσης υποβολής εκθέσεων, θα συνέβαλλε στη διασφάλιση αποτελεσματικής διαχείρισης, με βάση τον κίνδυνο, των συστημάτων μικρής κλίμακας και θα επέτρεπε την καλύτερη χαρτογράφηση της ποιότητας του πόσιμου νερού σε μικρές ζώνες παροχής. Αυτό θα

¹⁷ http://ec.europa.eu/environment/water/water-drink/derogations_en.html, και στο CIRCABC

βοηθούσε στην αύξηση της πρόσβασης σε ασφαλές πόσιμο νερό, ιδίως στις απομακρυσμένες περιοχές, καθώς και στην αυξημένη διαθεσιμότητα πληροφοριών για το κοινό και τα ενδιαφερόμενα μέρη σχετικά με την ποιότητα του πόσιμου νερού.

Ο υφιστάμενος κατάλογος παραμέτρων και οι αντίστοιχες παραμετρικές τιμές, καθώς και η παρακολούθηση και ανάλυση των απαιτήσεων θα πρέπει ενδεχομένως να προσαρμοστούν υπό το πρίσμα των κινδύνων που σχετίζονται με τους αναδυόμενους ρύπους και την επιστημονική και τεχνολογική πρόοδο. Ενδέχεται να υπάρξει ανάγκη να επεκταθεί ο εν λόγω κατάλογος σε νέους αναδυόμενους ρύπους, όπως ορισμένα προϊόντα τα οποία χρησιμοποιούνται στη γεωργία ή τη βιομηχανία, συμπεριλαμβανομένων των φαρμακευτικών προϊόντων. Για τις μεθοδολογίες παρακολούθησης και τις προδιαγραφές για την ανάλυση των παραμέτρων πρέπει να ληφθούν υπόψη οι πιο πρόσφατες μέθοδοι και τεχνικές, συμπεριλαμβανομένων των προσεγγίσεων με βάση τον κίνδυνο, ώστε να επιτρέπουν τον ποιοτικό έλεγχο κατά τον πλέον αποτελεσματικό και αποδοτικό από άποψη κόστους τρόπο, σχετικά με τις διαδικασίες επεξεργασίας στη μονάδα επεξεργασίας και με το δίκτυο διανομής έως και το νερό της βρύσης. Το πλαίσιο της ΕΕ θα πρέπει να αξιολογηθεί με γνώμονα τις επικαιροποιημένες κατευθυντήριες γραμμές του ΠΟΥ που αφορούν το εν λόγω θέμα. Επιπλέον, μπορεί να απαιτούνται ορισμένα μέτρα για τη μείωση των διαρροών στα δίκτυα ύδρευσης. Στα μισά περίπου κράτη μέλη, πάνω από το 20% του καθαρού πόσιμου νερού χάνεται στο δίκτυο διανομής, πριν καταλήξει στη βρύση των καταναλωτών. Σε ορισμένα κράτη μέλη το ποσοστό αυτό ανέρχεται σε 60%.

Είναι σημαντικό για το κοινό να έχει πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με την ποιότητα του πόσιμου νερού. Ενώ οι εν λόγω πληροφορίες συχνά διατίθενται σε εθνικούς διαδικτυακούς τόπους, είναι συνήθως παρωχημένες και δυσνόητες. Η πλειονότητα των κρατών μελών δεν χρησιμοποιεί συνολικούς χάρτες ή άλλες μορφές δημόσιας στήριξης. Η τρέχουσα δομή υποβολής εκθέσεων δεν παρέχει στην Επιτροπή επαρκή και έγκαιρη πληροφόρηση, ούτως ώστε να διεξάγει μια ενδελεχή σύνθεση των εξελίξεων σχετικά με την ποιότητα του πόσιμου νερού στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επομένως, είναι δύσκολο να παρέχονται τακτικά στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο κοινό επικαιροποιημένες πληροφορίες σε επίπεδο ΕΕ σχετικά με την πολιτική και την ποιότητα του πόσιμου νερού. Επιπλέον, ο τρόπος με τον οποίο τα δεδομένα συλλέγονται, υποβάλλονται σε επεξεργασία και κοινοποιούνται διαφέρει στην ΕΕ, γεγονός που καθιστά δύσκολη τη σύγκριση καταστάσεων στα διάφορα κράτη μέλη σε ό,τι αφορά τις επιδόσεις και τη συμμόρφωσή τους με την οδηγία. Μια αναθεωρημένη ή νέα μορφή υποβολής εκθέσεων θα μπορούσε να διευκολύνει τη διάδοση και τη διαχείριση διαφανών δεδομένων, τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο της ΕΕ. Επίσης, η συγκριτική αξιολόγηση της ποιότητας του πόσιμου νερού θα επέτρεπε την ευκολότερη ερμηνεία και απεικόνιση των δεδομένων ποιότητας των υδάτων σε ολόκληρη την ΕΕ, καθώς και την καλύτερη σύγκριση της ποιότητας των υδάτων και των τάσεων μεταξύ των κρατών μελών.

3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ανάλυση επιβεβαιώνει ότι η οδηγία για το πόσιμο νερό συνέβαλε στην επίτευξη υψηλής ποιότητας πόσιμου νερού σε ολόκληρη την ΕΕ, όπως αποδεικνύεται από τα υψηλά επίπεδα συμμόρφωσης με τα πρότυπα ποιότητας του πόσιμου νερού.

Παρά το γεγονός ότι η εφαρμογή της οδηγίας είναι ικανοποιητική και έχει σημειωθεί πρόοδος σε πολλούς τομείς, έχουν εντοπιστεί τα ακόλουθα προβλήματα και προκλήσεις:

1. Η παροχή υδάτων υψηλής ποιότητας, ιδίως σε απομακρυσμένες και αγροτικές περιοχές, πρέπει να βελτιωθεί. Τα συστήματα παροχής μικρής κλίμακας στις εν λόγω περιοχές απαιτούν ειδικές προσεγγίσεις διαχείρισης με βάση τον κίνδυνο και ο ρόλος της οδηγίας για το πόσιμο νερό θα πρέπει να διερευνηθεί περαιτέρω, εντός του πλαισίου αυτού.
2. Οι προσεγγίσεις με βάση τον κίνδυνο για τη διαχείριση συστημάτων παροχής μεγάλης κλίμακας επιτρέπουν την αποτελεσματική, ως προς το κόστος, παρακολούθηση και ανάλυση των παραμέτρων σε σχέση με τους εντοπισθέντες κινδύνους και θα παρέχουν καλύτερες εγγυήσεις για την προστασία της υγείας του ανθρώπου. Οι μεθοδολογίες για την παρακολούθηση και την ανάλυση θα πρέπει να αντικατοπτρίζουν τις τελευταίες επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις.
3. Οι νέες επιστημονικές πληροφορίες για τις χημικές και άλλες παραμέτρους που σχετίζονται με τον κατάλογο παραμέτρων για το πόσιμο νερό, θα πρέπει να εξεταστούν σύμφωνα με την εν εξελίξει αναθεώρηση των κατευθυντήριων οδηγιών του ΠΟΥ για το πόσιμο νερό, συμπεριλαμβανομένων των αναδυόμενων ρύπων.
4. Η σύγχρονη τεχνολογία πληροφοριών και η διευκόλυνση της **πρόσβασης σε περιβαλλοντικές πληροφορίες** θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για την παροχή των πιο πρόσφατων πληροφοριών στους καταναλωτές, καθώς και για τη διερεύνηση του τρόπου σύνδεσης διαφορετικών δεδομένων παρακολούθησης με την υποβολή εκθέσεων και την ενημέρωση των καταναλωτών.
5. Τα χρονοδιαγράμματα εφαρμογής και οι μηχανισμοί παρέκκλισης είναι παρωχημένα και θα ωφελούνταν από μια γενική επικαιροποίηση και επανεξέταση.

Μια πανευρωπαϊκή δημόσια διαβούλευση θα αποτελέσει το πρώτο βήμα προς τη διεξοδική αξιολόγηση των προαναφερθεισών προκλήσεων και του βέλτιστου τρόπου αντιμετώπισής τους. Επιπλέον, η εν λόγω διαβούλευση ενδέχεται να προσδιορίσει και άλλα ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν, προκειμένου να διασφαλιστούν και να βελτιωθούν περαιτέρω τα υψηλά πρότυπα ποιότητας του πόσιμου νερού σε ολόκληρη την ΕΕ.

Ενημερωτικό δελτίο – Εφαρμογή της οδηγίας για το πόσιμο νερό (98/83/ΕΚ) το 2010

Αριθμός ζωνών ύδρευσης

- Υπάρχουν 96 388 ζώνες παροχής στην ΕΕ που καλύπτουν πληθυσμό περίπου 474 εκατ. ατόμων
- Υπάρχουν 11 233 συστήματα παροχής μεγάλης κλίμακας που εξυπηρετούν 317 εκατ. άτομα
- Υπάρχουν 85 559 συστήματα ύδρευσης μικρής κλίμακας που εξυπηρετούν 65 εκατ. άτομα (βάσει εθελοντικής έρευνας)

Ποιότητα του πόσιμου νερού – Συστήματα παροχής μεγάλης κλίμακας

Στο πλαίσιο της παρούσας έκθεσης, ως πλήρης συμμόρφωση με τις παραμετρικές τιμές θεωρήθηκε η συμμόρφωση τουλάχιστον του 99%¹⁸ των αναλύσεων.

Μικροβιολογικές παράμετροι

Τα συστήματα ύδρευσης μεγάλης κλίμακας όλων των κρατών μελών παρουσιάζουν ποσοστά συμμόρφωσης άνω του 95%, ενώ 23 κράτη μέλη πέτυχαν πλήρη συμμόρφωση (99-100%). Μόνο η BG, CY, HU και LV δεν πληρούν τα εν λόγω υψηλά επίπεδα.

Χημικές παράμετροι

Τα ποσοστά συμμόρφωσης ήταν υψηλά, αλλά ελαφρώς χαμηλότερα από εκείνα για τις μικροβιολογικές παραμέτρους. Όλα τα κράτη μέλη ανέφεραν ποσοστά συμμόρφωσης άνω του 90%, εκτός από τρία – HU (παράμετρος του αρσενικού), IE (παράμετρος του τριαλομεθανίου¹⁹) και LT (παράμετρος του φθορίου).

Ενδεικτικές παράμετροι

Επτά κράτη μέλη πέτυχαν ποσοστά μέγιστων επιδόσεων (99-100%), ενώ σε δέκα κράτη μέλη τα εν λόγω ποσοστά υπερέβαιναν το 95%. Τα υπόλοιπα δέκα κράτη μέλη πέτυχαν ποσοστά επιδόσεων μεταξύ 90% και 95%. Στις DK (κολοβακτηρίδια), HU (αμμώνιο), LV (θειικά) και MT (χλωριούχα και νάτριο), τα ποσοστά για τις εν λόγω παραμέτρους ήταν κάτω του 90%.

Ποιότητα του πόσιμου νερού – Συστήματα παροχής μικρής κλίμακας

Μικροβιολογικές παράμετροι

Τα επίπεδα συμμόρφωσης ήταν χαμηλότερα από ό,τι για τα συστήματα παροχής μεγάλης κλίμακας, με ποσοστά συμμόρφωσης άνω του 99% τα οποία αναφέρθηκαν μόνο για τρία κράτη μέλη (EE, MT, SE). Το ποσοστό συμμόρφωσης του δείγματος διαπιστώθηκε μεταξύ 95% και 99% για δεκατέσσερα κράτη μέλη, μεταξύ 90% και 95% για τέσσερα κράτη μέλη (BG, CY, IT, UK) και χαμηλότερο από 90% για έξι κράτη μέλη (DK, EL, LT, PL, RO, SI).

Χημικές παράμετροι

Η συμμόρφωση των συστημάτων παροχής μικρής κλίμακας ήταν παρόμοια με τη συμμόρφωση των συστημάτων μεγάλης κλίμακας.

Ενδεικτικές παράμετροι

Πιθανές χαμηλές επιδόσεις οφείλονταν σε κολοβακτηρίδια, clostridium perfringens, σίδηρο, μαγγάνιο, αμμωνία και pH. Πολλά κράτη μέλη πέτυχαν ποσοστό επιδόσεων άνω του 95%. Ωστόσο, ορισμένα κράτη μέλη αντιμετώπισαν σημαντικά προβλήματα.

¹⁸ Ένα περιθώριο σφάλματος έως 1% είναι αποδεκτό, λόγω του επιπέδου της αβεβαιότητας και των περιστατικών (π.χ. σφάλματα δειγματοληψίας ή ανάλυσης) που προκύπτουν. Επιπλέον, τα ποσοστά συμμόρφωσης παρουσιάζονται υπό μορφή εύρους τιμών διότι πρόκειται κυρίως για χρονικά περιορισμένες υπερβάσεις. Τα αποτελέσματα δεν είναι απολύτως συγκρίσιμα λόγω των διαφορών στις μεθόδους δειγματοληψίας και παρακολούθησης και λόγω της έλλειψης τυποποιημένων προσεγγίσεων, αλλά τα δεδομένα παρέχουν μια σαφή επισκόπηση της κατάστασης σε ολόκληρη την ΕΕ.

Πίνακας 1: Συνοπτικά δεδομένα ανά κράτος μέλος (ΖΠ= ζώνη παροχής)

Κράτ η μέλ η	Αριθμ ός μεγάλ ων ΖΠ	Αριθμ ός μικρώ ν ΖΠ	Πληθυσμός που συνδέεται με δημόσιο δίκτυο ύδρευσης (έτος) Πηγή: Eurostat	Μικροβιολογία Ποσοστό συμμόρφωσης του δείγματος		Χημικά προϊόντα	
				Μεγάλης κλίμακας (σχήμα 1)	Μικρής κλίμακας	Μεγάλης κλίμακας: Ποσοστό συμμόρφωσης του δείγματος (σχήμα 1, (x) Στο σχήμα 1 = 90%	Μικρής κλίμακας: Παράδειγμα: Νιτρικά, αριθμός μη συμμορφούμενων ΖΠ
AT	260	4570	95,05 (2008)	99-100%	95-99%	99-100%	20
BE	225	522	99,9 (2009)	99-100%	95-99%	99-100%	3
BG	196	2226	99,2 (2011)	95-99%	90-95%	95-99%	349
CY	20	268	100 (2011)	95-99%	90-95%	95-99%	1
CZ	283	3870	93,5 (2010)	99-100%	95-99%	99-100%	?
DE	2283	5873	99,3 (2010)	99-100%	95-99%	95-99%	12
DK	252	2071	97 (2002)	99-100%	< 90%	90-95%	4
EE	25	1115	80 (2009)	99-100%	99-100%	90-95%	-
EL	177	713	94 (2007)	99-100%	< 90%	95-99%	20
ES	928	7907	100 (2010)	99-100%	95-99%	95-99%	-
FI	158	697	91 (2011)	99-100%	95-99%	99-100%	
FR	2487	18363	99,4 (2001)	99-100%	95-99%	95-99%	381
HU	275	2731	100 (2011)	95-99%	95-99%	< 90% (x)	10
IE	241	1920	85 (2007)	99-100%	95-99%	< 90% (x)	9
IT	1046	3977	-	99-100%	90-95%	95-99%	6
LT	65	1734	75 (2011)	99-100%	< 90%	< 90% (x)	1
LU	43	154	99,9 (2011)	99-100%	95-99%	99-100%	1
LV	29	1145	-	95-99%	95-99%	99-100%	
MT	12	7	100 (2011)	99-100%	99-100%	99-100%	
NL	209	250	100 (2010)	99-100%	95-99%	99-100%	-
PL	970	8839	87,6 (2011)	99-100%	< 90%	95-99%	-
PT	362	3176	96,9 (2009)	99-100%	95-99%	95-99%	28
RO	310	5398	56,5 (2011)	99-100%	< 90%	95-99%	133

¹⁹ Όσον αφορά τη χημική παράμετρο συνολικού τριαλομεθανίου, η οδηγία προέβλεπε μέχρι το Δεκέμβριο του 2008 μια παρέκκλιση από το όριο που καθορίζεται στο παράρτημα Ι μέρος Β (έως 150 μικρογραμμάρια/L αντί των 100 μικρογραμμαρίων/L).

Κράτη μέλη	Αριθμός μεγάλων ΖΠ	Αριθμός μικρών ΖΠ	Πληθυσμός που συνδέεται με δημόσιο δίκτυο ύδρευσης (έτος) Πηγή: Eurostat	Μικροβιολογία Ποσοστό συμμόρφωσης του δείγματος		Χημικά προϊόντα	
				Μεγάλης κλίμακας (σχήμα 1)	Μικρής κλίμακας	Μεγάλης κλίμακας: Ποσοστό συμμόρφωσης του δείγματος (σχήμα 1, (x) Στο σχήμα 1 = 90%	Μικρής κλίμακας: Παράδειγμα: Νιτρικά, αριθμός μη συμμορφούμενων ΖΠ
SE	182	1486	87 (2010)	99-100%	99-100%	99-100%	-
SI	78	899	-	99-100%	< 90%	95-99%	4
SK	95	957	86,9 (2011)	99-100%	95-99%	99-100%	11
UK	22	4691	-	99-100%	90-95%	99-100%	109